

Sagsbehandlingstiden i straffesager. Klager fra sigtede over lang sagsbehandlingstid samt indberetning af domme med vurdering af sagsbehandlingstiden.

1. Indledning

I RM nr. 12/1998 er der fastsat retningslinier for indberetning af afgørelser om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention samt domme med vurdering af sagsbehandlingstiden.

Denne indberetningsordning har navnlig haft til formål at tilvejebringe et overblik over de sager, hvor Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) er indgået i domstolenes vurdering af en straffesag samt et overblik over, i hvilket omfang domstolene retter kritik mod sagsbehandlingstiden.

De sager, der er indberettet i medfør af ovennævnte meddelelse, har givet det klare indtryk, at størstedelen af de sager, hvori domstolene tager stilling til en eventuel krænkelse af EMRK, vedrører sagsbehandlingstiden.

De indberettede sager har alene i meget begrænset omfang vedrørt andre mulige krænkelse af EMRK, og der synes på denne baggrund ikke at være behov for at opretholde kravet om indberetning af sager, der vedrører andre mulige krænkelse af EMRK.

Ved lov nr. 1398 af 21. december 2005 om ændring af retsplejeloven (Behandlingen af større straffesager om økonomisk kriminalitet, adgang til teleoplysning i visse børsstrafferetlige sager m.v.) er der gennemført en række ændringer i retsplejeloven med henblik på at sikre en hurtigere og mere hensigtsmæssig behandling af navnlig større økonomiske straffesager under iagttagelse af sædvanlige retssikker-

hedskrav. Forslagene bygger på Betænkning nr. 1454/2004 om behandlingen af større straffesager om økonomisk kriminalitet mv., som Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet (Delbetænkning XI) afgav i december 2004. Loven trådte i kraft den 1. januar 2006.

Som det fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, pkt. 1.4., om andre initiativer på baggrund af Betænkning 1454/2004, har jeg tilkendegivet over for Justitsministeriet, at jeg ville udarbejde særlige retningslinier for anklagemyndighedens behandling af sagerne, herunder etablering af en administrativ kontrolordning med langvarige sigtelser, således at der foretages en indberetning til den overordnede anklagemyndighed i sager, hvor der, 2 år efter at der er rejst sigtelse, endnu ikke er truffet afgørelse om tiltalsspørgsmålet.

Indberetningsordningen indgår i Rigsadvokat Meddelelse 3/2006 om indberetning af langvarige sigtelser.

Der er endvidere iværksat en forelæggelsesordning vedrørende spørgsmålet om en beskæring af sagen af ressourcemæssige grunde. Der kan herved henvises til Forelæggelsesmeddelelsen, RM 3/2002, pkt. 2, litra B, Beskæring af straffesager ud fra ressourcehensyn, pkt. 3, og Rigsadvokaten Informerer nr. 43 af 22. december 2005.

I bemærkningerne til lovforslaget er det endvidere forudsat, at Rigsadvokaten udarbejder retningslinier om behandlingen af klager over politiets sagsbehandlingstid.

Der er herved henset til Justitsministeriets notat af 12. januar 2004 om effektive midler i forhold til lang sagsbehandlingstid i straffesager, der er optrykt som bilag 1 til betænkningen. Det anbefales heri bl.a., at der udarbejdes retningslinier om muligheden for at klage til den overordnede anklagemyndighed over politiets sagsbehandlingstid, herunder en nærmere beskrivelse af den overordnede anklagemyndigheds reaktionsmuligheder, f.eks. i form af at pålægge den underordnede anklagemyndighed at træffe afgørelse inden en vis frist. En sådan regulering af muligheden for at klage over sagsbehandlingstiden vil efter Justitsministeriets opfattelse kunne tillægges betydning ved vurderingen af, om Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 13 om effektive retsmidler i tilfælde af en krænkelse af konventionens artikel 6 om rettergang inden en rimelig frist er overholdt.

På denne baggrund fastsættes herved følgende retningslinier for indberetning af domme, der indeholder en vurdering af sagsbehandlingstiden og retningslinier for behandling af klager fra sigtede over sagsbehandlingstiden i straffesager, som indgives, *før* tiltalespørgsmålet er afgjort:

2. Indberetning af domme, der indeholder en vurdering af sagsbehandlingstiden

2.1. Domme omfattet af ordningen

Alle domme, der indeholder en *udtrykkelig* vurdering af, hvorvidt sagsbehandlingstiden har udgjort en krænkelse af EMRK artikel 6, indberettes til Rigsadvokaten.

Alle domme, der i øvrigt indeholder en *udtrykkelig* vurdering af sagsbehandlingstiden, herunder lader denne få betydning for sanktionsfastsættelsen eller lignende, indberettes tillige til Rigsadvokaten.

2.2. Procedure for indberetninger

Politimesteren (politidirektøren) indsender byretsafgørelser gennem vedkommende statsadvokat. Det bedes ved indsendelse af byretsafgørelser anført, om afgørelsen er anket. Landsretsafgørelser indsendes af vedkommende statsadvokat.

Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet og Statsadvokaten for særlige internationale straffesager foretager indberetning som anført ovenfor.

3. Klager over sagsbehandlingstiden i perioden forud for sagens indbringelse for retten

3.1. Problemstillingen generelt

I straffesager er det politiet, der afgør, om der er grundlag for at indlede en efterforskning, f.eks. på baggrund af en anmeldelse, jf. retsplejelovens § 749, stk. 1. Det er ligeledes politiet, der afgør, om en allerede indledt efterforskning skal indstilles, jf. retsplejelovens § 749, stk. 2. I forhold til sådanne beslutninger gælder de sædvanlige regler om klage til og forelæggelse for den overordnede anklagemyndighed. I straffesager, der er undergivet offentlig påtale, er det endvidere anklagemyndigheden, der afgør, om der skal rejses tiltale, om påtale skal opgives, eller om tiltale skal frafalde. I forhold til sådanne beslutninger og afgørelser gælder de sædvanlige

regler om klage til og forelæggelse for overordnet anklagemyndighed, herunder de regler der findes i retsplejelovens kapitel 10.

Når anklageskrift er indleveret til retten, kan en part efter retsplejelovens § 840, stk. 2, anmode retten om at beramme sagen. Spørgsmålet er herefter, hvilke retsmidler den sigtede kan benytte i tiden, før tiltalespørgsmålet er afgjort, hvis den sigtede er af den opfattelse, at der er sket eller er ved at ske en krænkelse af retten til en rettergang inden en rimelig frist, eller hvor sigtede i øvrigt mener, at sagsbehandlingstiden er urimelig lang.

Det er en almindeligt anerkendt grundsætning inden for den offentlige forvaltning, at alle sager skal behandles så hurtigt som muligt. Denne grundsætning gælder også for politiet og anklagemyndigheden. Det fremgår af retsplejelovens § 96, stk. 2, at de offentlige anklagere skal fremme enhver sag med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader.

Hvis politiet eller anklagemyndigheden ikke har fremmet behandlingen af en straffesag med den fornødne hurtighed, kan dette efter omstændighederne blive tillagt betydning i forbindelse med en efterfølgende strafudmåling, ligesom det kan give anledning til reaktioner fra bl.a. overordnede myndigheder og eventuelt Folketingets Ombudsmand.

Hvis den sigtede mener, at politiets eller anklagemyndighedens behandling af straffesagen inden afgørelse af tiltalespørgsmålet ikke sker med respekt af kravet om en rettergang inden en rimelig frist, eller at sagsbehandlingstiden i øvrigt er urimelig lang, kan den sigtede som udgangspunkt ikke indbringe et sådant spørgsmål for retten.

Det fremgår af retsplejelovens § 746, stk. 1, at retten afgør tvistigheder om bl.a. lovligheden af politiets efterforskningsskridt. Efter praksis finder denne bestemmelse imidlertid ikke anvendelse på klager over sagsbehandlingstiden, jf. U 1982.1201 Ø.

Det følger imidlertid af retsplejelovens kapitel 10, at den overordnede anklagemyndighed fører tilsyn med den underordnede anklagemyndighed. Tilsynet omfatter også sagsbehandlingstiden, herunder at enhver sag fremmes med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader, jf. retsplejelovens § 96, stk. 2.

I kraft af over/underordningsforholdet kan den overordnede anklagemyndighed endvidere give den underordnede anklagemyndighed pålæg vedrørende behandlingen af konkrete sager.

Det betyder, at den overordnede anklagemyndighed f.eks. kan pålægge den underordnede anklagemyndighed at afslutte efterforskningen af en sag, fremme behandlingen af sagen, tage stilling til spørgsmålet om tiltalerejsning m.m. Den overordnede anklagemyndighed kan meddele sådanne pålæg bl.a. på baggrund af en klage fra f.eks. den sigtede.

Det følger heraf, at den sigtede f.eks. kan klage til statsadvokaten over sagsbehandlingstiden i straffesager.

3.2. Klageordningen

Alle klager over sagsbehandlingstiden i en konkret straffesag kan indgives til og skal realitetsbehandles af den myndighed, som i forhold til sagen er den sædvanlige klageinstans efter retsplejelovens regler.

Der indhentes i alle tilfælde en udtalelse fra den myndighed, der klages over. Indgives klagen til den myndighed, der klages over, videresendes klagen snarest muligt til klageinstansen med en udtalelse.

Udtalelsen skal indeholde en detaljeret redegørelse for tidsforløbet siden sagens begyndelse, herunder en overordnet beskrivelse af de sagsbehandlingsskridt, der hidtil er foretaget. Det skal endvidere angives, hvilke sagsbehandlingsskridt, der eventuelt fortsat mangler at blive foretaget, og hvornår tiltalerspørgsmålet kan forventes afgjort. Sagens akter vedlægges kun i det omfang, det skønnes nødvendigt for klageinstansens sagsbehandling.

Klager over sagsbehandlingstiden behandles med størst mulig hurtighed.

Der kan ikke klages over klageinstansens afgørelse i sagen.

3.3. Elementer der navnlig bør indgå i vurderingen af sagsbehandlingstiden

Der foretages en konkret helhedsbedømmelse af sagsbehandlingstiden og eventuelt af de enkelte sagsbehandlingsskridt. I forbindelse med bedømmelsen bør navnlig følgende forhold indgå i vurderingen:

- Sagens karakter og grovhed,
- sagens kompleksitet,
- den tid sagen allerede har verseret og det videre tidsperspektiv,
- sigtedes egen adfærd, i det omfang adfærden har været med til væsentligt at forlænge sagens behandling,
- sigtedes eventuelle varetægtsfængsling under sagen,
- sagens eventuelle særlige betydning for sigtede og dennes forhold,
- politiets, anklagemyndighedens og eventuelt andre myndigheders behandling af sagen, herunder om sagen til enhver tid er fremmet med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader.

3.4. Resultatet af klageinstansens vurdering

Klageinstansen meddeler i sin afgørelse klager, hvad klagen eventuelt giver anledning til at foretage. Den myndighed, der klages over, underrettes samtidig om afgørelsen og pålægges i givet fald at foretage det videre fornødne.

Vurderingen af sagsforløbet kan blandt andet give klageinstansen anledning til at tilkendegive og pålægge følgende:

- at sagsbehandlingstiden ikke er urimelig, og at der derfor ikke for tiden foretages yderligere,
- at det pålægges myndigheden, som behandler sagen, generelt at fremme sagens behandling,
- at myndigheden skal foretage nærmere angivne konkrete sagsbehandlingsskridt med henblik på, at sagen fremmes mest muligt,
- at efterforskningen skal afsluttes, og/eller tiltalespørgsmålet skal afgøres inden for en nærmere anført kortere frist,
- at sagen beskæres af ressourcemæssige årsager.

3.5 Opfølgning

Klageinstansen følger op på afgørelsen ved at påse, at sagen fremmes i overensstemmelse med de meddelte pålæg og tilkendegivelser. Det gælder også i sager, hvor der ikke aktuelt er problemer med sagsbehandlingstiden.

4. Ophævelse af tidligere forskrifter:

Rigsadvokat Meddelelse nr. 12/1998 om Indberetningsordning vedrørende afgørelser om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention samt domme med vurdering af sagsbehandlingstiden ophæves.

Henning Fode